

ਅਨਿਲ ਖੇਤਰਪਾਲ ਜੇ.

ਰੋਹਿਤ ਧਵਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਰੀਤਾ ਧਵਨ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ- ਜਵਾਬਦੇਹ

RSA-1364-2021

23 ਨਵੰਬਰ, 2021

ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਐਕਟ, 2007 - ਸੈਕਸ਼ਨ 22, 27 - ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ - ਪਲੇਨਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ - ਬੇਟੇ ਦੀ ਅਪੀਲ ਫਿਰ ਤੋਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ - ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਨਾਗਰਿਕ। ਸੀਨੀਅਰ ਨਾਗਰਿਕ 2007 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ - ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਿ ਕੀ ਬੇਦਖਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 2007 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਦਾ ਸਵਾਲ - ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਜਿੱਥੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਘਾਟ ਹੈ - ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ - ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਹਾਰਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਿਆਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਠੋਸ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਕੀ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ (ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ) ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। , ਖੁਦ?" ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਹੈ ਪਰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਜੋ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਤਿ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ

ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸੁੱਕਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗ, ਵਧਦੇ ਹੋਏ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਣਗਹਿਲੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ, ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਐਕਟ, 2007 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਕੀਮ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਮਰਤ ਰੰਧਾਵਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ 23.01.2020 ਨੂੰ 2018 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 4744 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ LPA ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਮਮਤਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਵਧੀਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਮ ਮੇਨਟੀਨੈਂਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟ ਬੈਚ (2018 ਦਾ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 38040) ਨੇ 05.11.2020 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੇਦਖਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਫਿਲਹਾਲ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਪੇਰਾ 11)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਲਝਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਲੀਬਿਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੀਬਿਤ ਰੱਖਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ।

(ਪੇਰਾ 12)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੀਵਾਨੀ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇੱਕ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਬੈਚ ਦੇ ਵਿਚਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਵਿਹਾਰਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿਆਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਠੋਸ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਕਰੀਰ, ਵਕੀਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਰਾਗਿਨੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਅਨਿਲ ਖੇਤਰਪਾਲ, ਜੇ (ਓਰਲ)

(1) ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸੀਮਤ ਕੰਮਕਾਜ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

(2) ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਖਾਲੀ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ਾ ਛੱਡਣ, ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ।

(3) ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1- ਰੀਤਾ ਧਵਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 (ਰੋਹਿਤ ਧਵਨ) ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ਉਹ 18.09.2007 ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਕੇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਵਜੋਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ (ਮਾਂ) ਨੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਮੰਗਿਆ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

(4) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਐਕਟ, 2007 (ਸੰਖੇਪ 'ਐਕਟ') ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਹੈ। ਐਕਟ. ਉਹ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(5) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(6) ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਉਪਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮਾਪਿਆਂ

ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦ

ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸਿਰਫ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੋ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਨਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(7) ਆਉ ਹੁਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(8) ਸੈਕਸ਼ਨ 27 ਦੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਐਕਟ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਵੱਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਜੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਪੰਜਾਬ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ-2014 ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(9) ਇੱਕ ਵਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਦੇਸ਼ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(10) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਕਟ ਆਪਣੇ ਤੱਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਨੇ ਇਹ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਗਰਿਕ/ਮਾਪੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਐਕਟ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਰਲ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਸਸਤੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਮਾਮਲਾ ਲੰਬਿਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ।

(11) ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ “ਕੀ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ (ਮਾਪੇ) ਹਨ

ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਹੈ ਪਰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਜੋ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਤਿ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸੁੱਕਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗ, ਵਧਦੇ ਹੋਏ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਣਗਹਿਲੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ, ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਐਕਟ, 2007 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਸਿਮਰਤ ਰੰਧਾਵਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ 23.01.2020 ਨੂੰ 2018 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 4744 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ**। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ LPA ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। **ਮਮਤਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਵਧੀਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਮ ਮੇਨਟੇਨੈਂਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟ ਬੈਂਚ (2018 ਦਾ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 38040) ਨੇ **05.11.2020 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ** ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੇਦਖਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਫਿਲਹਾਲ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(12) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਲਝਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਲੰਬਿਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ?

(13) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੰਬਿਤ ਰੱਖਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ।

(14) ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ

ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਏ

ਮਾਮਲਾ, ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇੱਕ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਬੈਚ ਦੇ ਵਿਚਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਵਿਹਾਰਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿਆਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਠੋਸ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

(15) ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਚ ਨੇ **ਧੁਲਾਭਾਈ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੇ** 'ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਤ ਟੈਸਟ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਚਰਚਾ ਪੈਰਾ 32 ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:-

"32. ਫਰਮ ਆਫ ਇਲੁਰੀ ਸੁਬੈਯਾ (1) ਜਾਂ ਕਮਲਾ ਮਿੱਲਜ (2) ਦੇ ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:-

(1) ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਰਨ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਬਾਰ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂਤਾ ਜਾਂ ਮੁਨਾਸਬਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਢੁਕਵੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬੇਦਖਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਪਾਅ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਅਤੇ ਕੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਚਾਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(3) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਲਟਰਾਵਾਇਰਸ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਜਾਂ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

(4) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਸਰਟੀਓਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਵਿੱਚ ਰਿਫੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਦਾਅਵਾ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(5) ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਟੈਕਸ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਕੋਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(6) ਇਸਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਲਈ ਹਨ। ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਜਾਂਚ ਹੈ।

(7) ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

(16) ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੱਤ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸਕੀਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਇਸਲਈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਟੈਸਟ ਨੰਬਰ 4 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਨੰਬਰ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ, ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(17) ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(18) ਸਾਰੀਆਂ ਬਕਾਇਆ ਫੁਟਕਲ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੋ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਵੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(19) ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ